וחזינהו לאלתר וקאמרי סימנין, דלאו עלייהו סמכינן אלא אסימנים: ההוא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה, אמר ליה הב לי שומשמי. אמר ליה שקילתינהו, והא כן וכן הויין ובחביתא רמיין. א"ל: דידך שקלתינהו והני אחריני נינהו. סבר רב חסדא למימר היינו שני תלמידי חכמים ולא אמרינן הנך אזלו לעלמא והני אחריני נינהו. אמר ליה רבא מי דמי? התם קאמרי סימנים, הכא שומשמי מאי סימנא אית להו? דקאמר כן וכן הויין, אימר חושבנא איתרמי. א"ל מר קשישא בר רב חסדא לרב אשי ומי חיישינן שמא פינן? והתנן: מצא כלי וכתוב עליו קו"ף - קרבן, מ"ם - מעשר, דל"ת - דמוע, טי"ת - טבל, תי"ו - תרומה, שבשעת הסכנה היו כותבין תי"ו תחת תרומה. א"ל רבינא לרב אשי ולא חיישינן שמא פינן? אימא סיפא: ר' יוסי אומר אפילו מצא חבית וכתוב עליה תרומה הרי אלו חולין, שאני אומר אשתקד הוה מלא תרומה ופינה. אלא, דכולי עלמא חיישינן שמא פינן, והכא בהא קמיפלגי: מר סבר אם איתא דפינהו מיכפר הוה כפר, ואידך אמר אישתלויי אישתלי, אי נמי לפנחיא שבקיה. יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי, הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב. שלחו מהתם: יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב - מי חיישינן לתרי יצחק או לא? אביי אמר חיישינן, רבא אמר לא חיישינן. אמר אביי מנא אמינא לה? דההוא גיטא דאשתכח בנהרדעא וכתיב (א) בצד קלוניא מתא אנא אנדרולינאי נהרדעא פטרית ותרכית ית פלונית אנתתי, ושלחה אבוה דשמואל לקמיה דרבי יהודה נשיאה, ושלח ליה: ליבדק נהרדעא כולה. ורבא אמר: אם איתא, איבדק כל העולם מיבעי ליה, אלא משום כבודו דאבוה דשמואל הוא דשלח הכי. אמר רבא מנא אמינא לה? דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא וכתיב בהו חבי בר ננאי, וננאי בר חבי, ואגבי בהו (ב) רבא בר אבוה זוזי, והא חבי בר ננאי, וננאי בר חבי במחוזא שכיחי טובא. ואביי למאי

וקאמרי סימנים · דאי לאו סימנים חיישינן דלמא אחרים נינהו לפי שהמים משנים צורת הפנים ואין ניכר כל כך : **שקלתינהו.** כבר החזרתים לך : **אמר ליה** · מפקיד : **והא כן וכן הויין** · כך וכך סאין היו : **ובחביתא רמיין** · ועדיין הן אצלך בחבית זו ובדוק בה תמצא כחשבוני : **אמר ליה דידך שקלתינהו והני אחריני נינהו.** ושלי הם : **היינו שני ת"ח** · דתניא לעיל והשיא רבי את נשותיהן על פי נשים ותרלינן דאמרי סימני ולא אמרינן אחריני נינהו וסימנים הכי איתרמו : **חושבנא** · איכא למימר דמתרמי : **ומי חיישינן שמא פינן** · היכא דסימנא קמא איתא קמן : **קרבן** · הקדש : **דימוע** · חולין ותרומה שנתערבו ואין נאכל אלא לכהן : **הסכנה** · שגזרו שלא לקיים מצות תפלה לא אמרינן שמא פינו אותה ותבואה שנתן בה בכתיבת אות זה ואלו אחרים : **הרי אלו חולין** · דאזלינן בתר רובא : **מיכפר הוה כפר ליה** · מקנח וגורר היה את האות : **לפנחיא שבקה** · להלאת פירות שבתוכה הניח בה אות זה ולא גיררה כדי שיבדלו בני אדם מהן : **פנחיא** · לשון שימור, כאדם שתולה ממונו באדם חשוב כדי שלא יגזלוהו הימנו ודומה לו בהגוזל עצים (ב"ק דף קג·) הלוקח שדה בשם ריש גלותא כו' ופנחיא בעלמא (ג) קבעינן : **מי חיישינן לתרי יצחק** · היכא דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת : **רבא אמר לא חיישינן** · קאיל ולא הוחזקו אבל היכא דהוחזקו מודה כדאמר לקמן (דף קטז·): **ההוא גיטא דאישתכח בנהרדעא כו'** · האשה עומדת ותובעתו לפניו : **בצד קלוניא** · שם עיר: **איבדק כל נהרדעא** · אם יש שם אנדרולינאי אחר חוץ מבעל אשה זו : **ואם איתא דחיישינן יבדק כל העולם מיבעי ליה** · שמא אנדרולינאי אחר היה בנהרדעא והלך לו : **משום כבודו** · שלא להחזיקו כטועה ושואל דבר שאין צריך : **שכיחי טובא** · ואפ"ה מגבינן כשמואל שט"ח על אחרים ולא חיישינן שמא אחר היה וכיון דלענין ממונא אף על גב דהוחזקו, לא חיישינן, לענין איסורא, כי לא הוחזקו מיהא, לא חיישינן : דלמא

וחזינהו לאלתר · פי' לאלתר שהעלום מן המים אבל אם שהו במים הרבה אין לחוש דמיא מלמת למתי כי ליתא למכה כדאמר בפ' בתרא (לקמן קכא·) אבל כששוהה אחר העלאה מיתפח תפח: **וקאמרי** סימנים. אבל על ידי טביעת עין אין להאמינם[א] דאמרי בדדמי ובדבר מועט יאמרו שאלו בעליהן של אלו אבל מה שפי' בקונט' דמים משנים צורת הפנים אין נראה דהא אמרי' לקמן בפרק בתרא (שם) דמיא מלמת למתי היכא דליכא מכה ואי סימנים לאו דאורייתא איירי הכא בסימנים מובהקים דהוו דאורייתא כדאמרינן באלו מציאות (ב"מ דף כז: ושם) אי נמי מהני ע"פ טביעות עינא · ר"י : **וקאמרי** סימנים · פי' רבינו חננאל ש"מ דאשה ועד אחד בספינה שטבעה (ד) ואמרו מת לא מהני וכל שכן עובד כוכבים אפי' מסיח לפי תומו ותימה היאך משיאין נשי בני אדם שטבעו על ידי טביעת עין בלא שום הכרת סימנים ושמא איירי כשנשתהה קצת צורת פניהם דאכלוס כוורי ולא נשאר אלא מה ששנו במשנה בפ' בתרא (לקמן קכ·) וכן מפרש רבינו תם לקמן גבי אין מעידין אלא עד ג' ימים שכשנשתהה צורת פניו מיירי כמו שמפרש במשנה אבל אם צורת פניו שלימה שריא אפי' אחר כמה ימים : **וכן** הויין ובחביתא רמיין · אר"י דאיירי בהפקיד אצלו בעדים ולכך היה טועל בסימן מובהק דאי ליכא עדים מה מועיל הסימן יכול לומר לקוחין הן בידי וכן הא דאמר פרק איזהו נשך (ב"מ דף ע· ושם) הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו חזינא איניש דאית ליה דהבא פריכא כו' ודוקא דהבא פריכא אבל כלים לא דלמא אפקדינהו גביה ויהיב סימנא ושקיל להו ומיהו קשה דאמר בהכותב (כתובות דף פה: ושם) גבי ככא דכספא דאפקידו בי חמא שכיב חמא ולא פקיד כו' עד ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל לביתיה אבל רגיל דעייל לביתיה אימר איניש אחרינא אפקיד ומיתוא חזא ומשמע דאיירי שלא הפקיד זה בעדים ואפ"ה קאמר הדא דידענא ביה בחמא דלא אמיד ועוד הא קיהיב סימנא ומה מועיל הסימן כיון שלא הפקיד אצלו בעדים וי"ל שבשני הטעמים מצריך דלא אמיד וקא יהיב סימנא ואם תאמר אם כן בספ"ק דכתובות (דף יג:) גבי ארוס וארוסתו דקאמר רב יוסף הדא דהא קא מודי ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה אביי ובהא כי לא מודי מי מכשר רבן גמליאל ומאי קושיא דלמא רב יוסף מצריך שני הטעמים וי"ל דאי טעמא דהא קא מודי לא מהני לחודיה לא מהני נמי מאי דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר רבן גמליאל אלא ברוב כשרים אצלה והכא כולן פסולין לבד מארוס ולהכי פריך כי לא מודי פירוש כי לא מהני טעמא דמודי לחודיה מי מהני בהדיה טעמא דהלכה כר"ג כו' : **אתרמויי** אתרמי ליה · הכא משמע דמנין ומדה לא הוי סימן והא דאמר באלו מציאות (ב"מ דף כג:) מדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן התם מיירי בענין שאין דרך בני אדם להגיע אבל הכא דרך בני אדם להגיע במדה זו : **ומי** חיישינן שמא פינן · תימה מאי קשיא היא מהאי דהא בממונא יש לחוש לעולם שמא פינן ולא נפיק ממונא מחזקתיה וי"ל דנראה לו לדמות כיון דרגילות לפנותם ואפי' הכי לא חיישינן שמא פינן לענין ממונא נמי מפקינן ליה מחזקה כיון דלא חיישינן אע"ג דרגילות הוא : **אימור** אישתלויי אישתלי · פי' רבינו חננאל בירושלמי למעשר שני בפרק ב' רבי יונה ורבי יוסי הוו שותפי בגרבי דחמרא כד דמך רבי יונה אמר רבי מני בריה דרבי יונה לרבי יוסי כל גרבי דכתיב ביה רבי יונה דידיה הוא א"ל אשתקד הוה דידיה והשתא דידי : **יצחק** ריש גלותא בר אחתיה כו' · איירי דלא הוחזקו תרי יצחק ובשכיחי שיירתא דאי לא שכיחי שיירתא ולא הוחזקו התנן בפ"ק דבבא מציעא (דף כ· ושם) דכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ואי שכיחי שיירתא והוחזקו תרי יצחק א"כ אמאי לא חייש רבא דהא לקמן גבי ענן בר חייא מהגרא חייש רבא דלמא בגמלא פרחא אזיל כיון שהוחזקו שהיה שם ענן אחר, אלמא בלא הוחזקו איירי* : **אמר** רבא מנא אמינא לה דהנהו תרי שטרי ט' · וא"ת ואמאי לא מייתי רבא מרבה דיליה דאמר בפ"ק דב"מ (דף יח: ושם) ובפרק כל הגט (גיטין דף כז·) גבי גיטא דאשתכח בבי דינא דרב הונא ואמר דיחזיר משום דלא הוחזקו אפי' בשיירות מצויות וי"ל דאין הכי נמי אלא דניחא ליה לאיתויי ראיה מאמוראי קמאי א): **והא** חבי בר ננאי כו' · וא"ת היכי פסיק רבא איסורא מממונא דהכי פרכי'. על רבה בפ"ק דב"מ (דף כ: ושם) גבי גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא ועוד הא בהוחזקו תרי יצחק מודה רבא כדפי' לעיל והכא בהוחזקו שני חבי בר ננאי וי"ל דמדמה רבא ממונא היכא דהוחזקו לאיסורא דלא הוחזקו : למאי

יא א מיי' פי"ג מהלכות שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן לג :
יב ב מיי' פ"ז מהל' מעשר שני הל' ח :
יג ג מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' כד טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף יח :
יד ד מיי' פי"ג מהל' גירושין הלכה ס' טוש"ע שם סימן קלב סעיף ד :
טו ה מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף ז :

תוספות ישנים

וחזינן לאלתר פי"ה דאם שהו במים חיישי' דילמא אחריני נינהו לפי שהמים משנים צורת האדם . ול"נ [דהא לקמן] אומר דמיא מלמת למתי . והא דאמר לקמן לאחר ג' ימים אין מעידין עליו היינו נהרג · ועוד א) דהא קאמרי סימנים ודאי מהימנא. הרי מ"מ עלייהו סמכא ואיכא למימר דאמרה בדדמי כיון דמים כי מלחמה הוו. וי"ל דאמרה בדדמי כי לא יצא הטבוע מן המים · ופריך ואם לא יצא מן המים אמאי אסורה דמים שאין להם סוף אשתו אסורה. ומשני כגון אם חזוהו לאלתר כשעלה מן המים מיד דהשתא לא שייך בדדמי · ב) דהכא מצי למיהוי שינה בחי כמו מת · ואין לה במה לטעות · ודייקנא ג) אבל אם המתינו עד לאחר ג' ימים לא מהימנא דאימור נשתנה מראיתו ואמרה בדדמי · ואע"ג לאחר ג' ואמרה סימנים מובהקים דאין עשוין להשתנות לאחר מיתה ולא על טביעות עין סמכינן שהיה לנו לחוש דילמא תפח אלא אסימנין · ולכ"ע היכא דאיכא סימן מובהק כרוב פרצוף ודאי מהימנא אפי' לאחר ג' · (ואע"ג דליכא איניש כה"ג אמרי' פ' אלו נערות בצירף ידו למטה משלשם וכדרכה שר"ל איפה כדרכה): שומשמין מאי סימנים איכא · וא"ת אפי' הוא יהיב בהו סימני ליהמניה לומר אחריני נינהו במגו דלקוחין הן בידי · וי"ל דאיכא עדים שראו שהפקיד אצלו ועדיין הן אצלו ובעדים ודאי לא מהימן לומר לקוחין הם אצלי : ומי חיישינן שמא פינן · וא"ת דלמא שאני התם משום דאין לנו לחוש שמא להקל · אבל מספיקא לא מפקינן משום דשמא פינן · וי"ל דה"נ קושא דקאמר דהוי טבל ומעשר ממנו על מקום אחר על ודאי טבל : אביי אמר חיישי' . וא"ת לאביי כיון דאף דלא הוחזקו חיישינן היאך תמצא עוד גט כשר. וי"ל כשהאשה גיטה בידה ואמרה שקבלה מבעלה אין לנו לומר שהוא משל אחר · אבל כיון דלא הוחזקו וליכא שום כתבא אלא (היה שולח) דיצחק שכיב · וכן בההיא גיטא דאשתכח בנהרדעא חייש אביי לשני יוסף בן שמעון שאין הגט ביד האיש · והא דאמר סוף מבילהין בעובדא (דאותו דמכפר אריס שיתלא) [דיוחנן אריי' מכפר שחיא] שהשיא ר' טרפון את אשתו ואמאי לא חיישי' לתרי (אותו) [יוחנן]. וי"ל דשמא ר' טרפון בדק שלא היה באותו מחוז רק אותו לבד ולמחוז אחר לא חש כדקאמר בסמוך בעובדא דענן (דשמא) [דכיון] דכאן לא הוה ענן אחר לא חיישינן לענין במדינה אחרת ואע"ג דחייש לשני יצחק : א) ע"ל דשאני התם דאמר הגליה לפניו שאבד ממנו גט שכתוב בו יוסף בן שמעון וא"כ נמלא ואמר זהו שאבד · ואחרי שיש אמתלא כזו לא חיישי' ובהכי ניחא מה שמקשין העולם היכי מוכח [רבא] מהתם (דלא חיישי' אף היכא דאיכא ספק ואכן להנ"ל ניחא דכיון דמוכח מסם) דאף דהיכא דהוחזקו לא חיישינן :

א) נראה דצ"ל ועוד אי קאמרי סימנים אמאי מהני · ב) הלשון משובש בכאן ואולי דצ"ל ולא מצי למהוי שינוי במת כמו בחי ג) לקמן דף קכא מבואר דמזו בשעתיה בעינן והיינו בתוך שיעור שעה דוקא :

מעשר שני פ"ד מי"א [במשניות איתא דמאי ופי' הברטנורא לקוח מפס הארץ]

הגהות הב"ח

(א) גמ' וכתיב ביה בצד קלוניא : (ב) שם רבה בר אבוה : (ג) רש"י ד"ה פנחיא וכו' בעלמא הוא קבעינא הס"ד : (ד) תוס' ד"ה וקאמרי סימנים פי' וכו' בספינה שטבעה והכירוהו מת :

[בהגהות אשר"י פרק השולח בגיטין על המשנה בראשונה וכו' ד"ה נראה לר"י וכו' גרס בסוגיא דהכא אנא דוד בר נהילאי מנהרדעא וכן בהרא"ש שם בסימן ז בקלוניא מתא אנא דוד בר נהילאי מנהרדעא]

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה וקאמרי · דאמרי בדדמי · כ"ב ועי' מש"ל דלדברי הרי"ף הבעיא לאו משום בדדמי דאפי' בקברתיו לא מהימן וכתב הרמב"ן דעל סימנין סמכינן כמו באבידה דלא מסקר למ"ד דאורייתא וז"ש דלאו עלייהו סמכינן כו' · ומהדכי גריס או קאמרי סימנין (ועת"ש רבינו באה"ע סי' י"ז ס"ק ק"ז) :

[ועי' היטב תוס' ב"מ יח. ד"ה נסק]

תוספות חד מקמאי

בדדמי וכ"ש ב' עדים לא אמרי בדדמי ואין להרהר אחר עדות עדים כלל ומכאן אתה למד תשובה לדברי הרב אלפס שכתב דתרי סהדי לא מהמני' במלחמה משום דקאמר' בדדמי ובזה אין ראוי לסמוך על דבריו כלל אלא ראוי להורות ששני עדים במלחמה נאמנים אבל בעד אחד ה) (ע"כ מצאתי מגל על האדין): (אביי) [ורבא] תבדק כל העולם מיבעי ליה פי' יבדק קלניא מתא וסביבותיה ונהרדעא וסביבותיה א"נ כל העולם כולו דחיישי' לתרי נהרדעא כדחיישינן בגיטין לשני שוורי אלא משום כבוד אבוה דשמואל הוא דשלחו ליה הכי · אמר רבא מנא ידענא דהנהו שטרי דנפקי במחוזה וכתיב בהו חבו בר ננאי וננאי בר חבו ומגבי ביה רבא בר אבוה זוזי והא חבו בר ננאי וננאי בר חבו במחוזה איכא טובא אלא כיון דהאי ננאי בר חבו ספיק לשטרא לא חייש' בכי האי לתרי ננאי בר חבו הכא נמי כיון דהאי יצחק ריש גלותא דהוא דייר הכא אזל מקורטוב לאספמיא לא חיישינן לתרי יצחק · ואביי אמר לך התם למאי ניחוש לה אי ליחוש לנפילה מיותר והירי ביה אביי לטעמיה דאמר בפרק גט פשוט לנפילה דחד לא חיישינן אי לפקדון כיון דשמיה כשמיה לא מפקי' ליה מאי אמרת דלמא מסר להו נהליה אותיות נקנות במסירה פי' בכה"ג דשמיה כשמיה ואע"ג דאביי ס"ל בפרק גט פשוט אותיות נקנות במסירה צריך להביא ראיה ה"מ אי הוה טעין אידך יוסף בן שמעון האי שטרא דאת מפקדת דילי הוא · ומיהו כל היכא דלא טעין לא טענינן ליה ומגבי' מיניה בע"כ · ורבא פליג עליה דאביי התם בפרק גט פשוט וס"ל דאין צריך להביא ראיה · ואפשר דהכא לדבריו דרבא קאמר כלומר כיון דרבא דפליג עליה ס"ל דאותיות נקנות במסירה וא"צ להביא ראיה אפשר דרבא בר אבוה ס"ל כוותיה :

ה) נראה דצ"ל אבל בעד אחד חיישינן דהאשה לא דייקא .